

Stopnica v bodočnost

V sredo ob pol štirih popoldne so bile tržaške ulice skoraj prazne. Le nekaj najbolj nevednih ali brezbržnih ljudi in kakšen od sonca omamljen turist so tavalji po pločnikih. Vsi drugi so sedeli doma ali v barih pred televizijskimi sprejemniki, da bi bili priče — vsaj oddaleč — najbolj senzacionalnega dogodka tega stoletja: odletu vesoljske ladje »Apollo 11« s tremi ameriškimi astronauti, od katerih se bosta dva, Armstrong in Aldrin, kot prva človeka izkrcala na Luni, tretji, Collins, pa ju bo čakal z vesoljsko ladjo v Luninem tiru. To bo prvič, da bo človeška noga stopila na tla kakega drugega nebesnega telesa zunaj naše Zemlje.

Ta polet je zasenčil vse druge dogodke teh dni: vladno krizo v Italiji, spopade na Bližnjem vzhodu, boje in politične razprtije v Vietnamu ter celo napetost med Sovjetsko zvezo in Kitajsko. Oči vsega človeštva so bile v sredo popoldne uprte v Cape Kennedy, kjer se je bližalo štetje nazaj usodni ničli. V istem hipu je zabučalo pod ogromno raketo, ki se je najprej počasi dvignila v zrak, nato pa se naglo izgubila v nebesni sinjini, puščajoč za seboj dolg dimnat rep.

Ves polet tja, izkrcanje in polet nazaj bi morali trajati skupno 196 ur. Trije astronauti se bodo v soboto vključili v Lunin tir, v nedeljo se bosta Armstrong in Aldrin spustila s posebnim vozilom na Lunino površino, v ponedeljek pa bosta stopila na Lunino površino, po kateri bosta hodila nad dve uri. Potem se bosta vrnila v svoje vozilo »Lem« in poletela nazaj na matično ladjo, ki se bo nato vrnila proti Zemlji. Pristanek na Zemlji je predviden za četrtek. Tak je program. Vse je predvideno in načrtovano do najmanjših podrobnosti. Vendar se lahko zgodi tudi kaj nepredvidenega, čeprav je to le malo verjetno. Popolne varnosti takih poletov ni mogoče doseči, nekoliko tveganja je v vsakem vesoljnem poletu.

Kaj bi se zgodilo, če se astronauta ne bi mogla vrniti z Lunine površine na matično ladjo, če se njuno vozilo ne bi moglo več vzdigniti ali da bi se pokvarilo? V nekaj dneh bi astronautoma zmanjkalo zraka in živil ter bi morala umreti. Baže so jima ponudili ciankalij za tak primer, da bi si skrajšala umiranje, a sta ga odklonila. Ves svet upa z njima vred, da se bo odprava dobro končala. Znanost bo dobila obilo novih podatkov in človeštvo bo napravilo velik korak naprej v osvajanju vesolja.

Te dni je bilo mnogo napisanega in govorenega o pomenu prvega izkrcanja na Luni za človeštvo. Nekateri so se ukvarjali s tehničnimi, drugi z metafizičnimi problemi, ki jih odpira ta odprava. Najbliže pa ostanemo stvarnosti, če rečemo, da je ta odprava kljub svoji senzacionalnosti samo eno od dejanj v

Bo Rumor sestavil vlado?

Dosedanji ministrski predsednik Mariano Rumor je od predsednika republike Saragata prejel nalogo, da sestavi novo vlado. Demokristjanski prvak je že začel posvetovanja z voditelji sredinsko-levih parlamentarnih skupin in z vodstvi sredinsko-levih strank, kajti že ob prvem prejemu mandata je izjavil, da bo skušal sestaviti vlado, ki naj bi jo sestavljali predstavniki omenjenih strank. To je namreč v skladu s sklepi krščansko-demokratske in socialistične stranke, ki v sedanjem trenutku izključujeta tako možnost enobarvne demokristjanske vlade kot tudi vlade, ki bi uživala v parlamentu podporo desnice. Napori predsednika Rumorja težijo za tem, da bi obnovil dosedanje sredinsko-levo koalicijo, kar pomeni, da bi poleg demokristjanov morali vstopiti v vlado predstavniki obeh socialističnih strank in republikanci.

Marsikdo pa dvomi, da bodo napori novega predsednika uspešni, kajti položaj v vseh prizadetih strankah je zelo nejasen in je težko predvidevati, kako se bo huda politična kriza dejansko zaključila.

Za zunanjega opazovalca bi se zdel še najbolj jasen položaj v demokristjanskih vrstah, kajti njihove struje (skupno jih je osem) so na zadnjem zasedanju vsedržavnega sveta dosegle sporazum, po katerem je bil za novega političnega tajnika skoraj soglasno potrjen Flaminio Piccoli in so v novem političnem vodstvu zastopane vse struje. V tem okviru je bila tudi sprejeta splošna politična smernica glede sestave nove vlade. Demokristjani so se izjavili proti enobarvni vladi, proti razpustu parlamenta in razpisu novih političnih volitev in proti sodelovanju z desnico ter se odločno izrekli za obnovo sredinsko-leve koalicije, češ da ta formula tako po obliki kot po vsebini edina ustreza sedanjemu položaju v državi.

Stališča krščanskih demokratov so navidezno, kot smo že poudarili, jasna, vendar je veliko vprašanje, ali vse struje res enako presojujejo položaj, kajti sporazum o novem tajniku in novemu strankinemu vodstvu prav gotovo ni odpravil globokih razlik med strujami in tudi globokih medsebojnih sporov.

Demokristjanska levica več ali manj odkrito zagovarja sestavo vlade s samimi socialisti, ker meni, da bi takšna vlada bila vsebinsko in programsko bolj napredna ter bolj občutljiva za potrebe in zahteve ljudskih množic. Ni pa nobenega jamstva, da bi ta vlada mogla dejansko tudi dolgo ostati pri življenju, četudi bi dobila zaupnico v parlamentu, ker bi jo verjetno spravljali v krizo tako imenovani »prosti strelci« iz demokristjanskih desničarskih vrst. V tem primeru bi jo lahko reševali le komunisti, a to bi verjetno položaj še poslabšalo, ker bi komunistična pomoč izzvala ostro reakcijo v

delu same Krščanske demokracije in pri vsej sredini ter desnici.

Italijanska socialistična stranka zavzema glede vladne krize enaka stališča kot demokristjani, kar pomeni, da zagovarja nadaljevanje sredinsko-leve koalicije. Težko pa si je predstavljati, da bodo socialisti mogli sodelovati s socialdemokrati v vladi, če takšno sodelovanje ni bilo mogoče v okviru stranke. Kaj naj si navaden človek s ceste misli o taki politiki? To bi bilo ponovno, javno potrdilo, da razkol v socialistični stranki ni bil politično utemeljen, temveč da je šlo predvsem za prepire osebnega značaja, ki so preprečevali sožitje in sodelovanje med posameznimi socialističnimi prvaki. Ker pa je bilo treba na kakšen način razkol opravičiti, so razkolniki celotno zadevo politično pobarvali, češ da sili stranka v neko sodelovanje s komunisti in s tem spravlja v nevarnost demokratske državne institucije. Zato je upravičeno mnenje, da se socialisti dejansko zavzemajo za sestavo dvostranske vlade z demokristjani, pri čemer hočejo verjetno postaviti pred preizkušnjo tako demokristjane kot socialdemokrate, ker računajo, da bosta obe stranki morali glede konkretnih problemov narediti določene politične izbire.

Socialdemokrati uradno zahtevajo enobarvno demokristjansko vlado, razpust parlamenta in razpis novih političnih volitev, ker računajo, da se bodo na novih volitvah okrepili, morda na račun demokristjanov in socialistov. S strankarskega stališča imajo verjetno prav in bi na novih volitvah morda tudi dosegli določeno afirmacijo, vendar bi vse to šlo na splošno škodo celotnega demokratskega življenja in tudi nadaljnjega gospodarskega razvoja. Nikjer pa ni rečeno, da je to njihovo stališče dokončno, ker je ravno o socialdemokratskih znano, kako se krčevito držijo oblasti in vsega, kar je v Italiji z oblastjo združeno.

Republikanci, ki sicer ne predstavljajo močne politične sile, a so vendar vplivni prav zaradi vsebine njihovega strankarskega programa, izjavljajo, da v nobenem primeru ne bodo sodelovali v novi sredinsko-levi vladi. Če bi pa prišlo do njene sestave, kar resno dvomijo, pa bi jo podpirali od zunaj.

Položaj je torej poln neznank, ker nihče ne more danes z gotovostjo predvidevati, kako se bo kriza dejansko razpletla. Sedanja počitniška doba vpliva nekako pomirjevalno na politično dogajanje, videti pa je treba, da jeseni čaka vlado cel kup problemov, od sindikalnih do izrazito političnih, kot je na primer vprašanje atlantskega pakta, in zato je treba predvidevati, da bo morala vlada prestat hude preizkušnje, ki bodo tembolj nevarne, če ne bo koalicija enotna in ne bo ime-la čvrste večine v parlamentu.

Praktični pomen izkrcanja na Luni

Za izstrelitev vesoljske ladje »Apollo 11« se je zbralo okrog Kennedyjevega rta okrog milijon ljudi iz vseh Združenih držav in marsikdo je prišel tudi od drugod, da bi bili priče znamenitemu zgodovinskemu dogodku.

V ameriški javnosti so se pojavile seveda tudi diskusije, če je izkrcanje na Luni res tako važno, da bi opravičevalo velikanske izdatke, ki so šli v milijarde dolarjev (ta polet je stal okrog 70 milijonov dolarjev). O tem je zapisal znani ameriški avtor fantastično znanstvenih knjig in profesor za biokemijo una univerzi v Bostonu, Isaac Asimov, naslednje: »Koristi tega poleta ne bodo samo teoretične. Tako npr. nam je vedenje celic še vedno skrivnost. Toda morda bomo mogli bolj razumeti, kako celice delujejo, če bi odkrili na Luni primitivnejše molekule. Tako bi morda mogli ugotoviti vzrok raka. Znanost je enotna. Napredovanje v eni smeri, kakršnikoli, nam osvetli tudi druga področja.« Znanstveniki in tehniki predvidevajo že to stoletje na Luni človeške naselbine in indu-

go, kot bi jo morala opraviti Armstrong in Aldrin, to je, nabrati nekaj materiala in preizkusiti Lunina tla. Tako naj bi na nek način prehiteli Američane, čeprav brez človeške posadke. To drugo pa ima seveda neprimer- no večji praktični in psihološki, pa tudi propagandni pomen.

—o—

Odkar so se v Italiji podražile cigarete, se je povečalo tihotapstvo z inozemskimi cigaretami. Tudi na italijansko-jugoslovanski meji je postalo nadzorstvo nad uvozom cigaret ostrejšje. Prtljaga potnikov je podvržena v tem pogledu natančnej- šim pregledom.

Veliko novomašnikov v Sloveniji

V Sloveniji, ki ima komaj dober poldrug milijon prebivalcev, je prejelo letos mašni- ško posvečenje 44 kandidatov. V Avstriji, ki ima sedem milijonov prebivalcev, pa so imeli letos 95 novomašnikov.

To dokazuje, da v Sloveniji nikakor ne primanjkuje duhovniških poklicev in da je Avstrija v tem pogledu sorazmerno precej na slabšem.

Verski list »Družina« je v zvezi s posve- titvijo novomašnikov zapisal, da so letošnji novomašniki v Sloveniji iz družin s povpreč-

PAPEŽ GRE V UGANDO

Papež Pavel VI. se odpravlja na šesto apostolsko potovanje v svet. Od 31. julija do 2. avgusta bo obiskal osrednjo afriško repu- bliko Ugando. Spremljali ga bodo trije kar- dinali in trije nadškofje iz vatikanske kurije. V uradnem spremstvu bo to pot prvič tudi en laik, in sicer Jožef Amichia, Afričan po rodu in član papeške komisije »Iustitia et pax«. Papež bo v glavnem mestu Kampali posvetil več domačih duhovnikov v škofo. Uganda bo izdala za spomin na ta obisk vrsto zlatih in srebrnih kovancev, izdelanih v Ita- liji.

Govori se, da bo papež obiskal spotoma tudi Etiopijo. Njegov obisk bo imel brez dvoma velik pomen za utrditev domače Cer- kve med afriškimi narodi.

NOVA CENA IN NOVE NAROČNINE NOVEGA LISTA

Bralce in naročnike opozarjamo, da smo zaradi znatnega povišanja tiskarni- ških stroškov bili prisiljeni s 1. julijem te- ga leta zvišati ceno Novega lista na 70 lir. Sorazmerno s tem se poviša tudi na- ročnina, ki je od 1. julija naslednja: četrt- letna 850 lir, polletna 1400 lir in letna 2800 lir; za inozemstvo pa 4200 lir letno.

Prepričani smo, da bodo bralci in na- ročniki upoštevali velike finančne teža- ve, s katerimi je povezano izdajanje slo- venskega zamejskega lista, in da bodo kljub poviškom ostali zvesti Novemu li- stu. Pripominjamo, da so tudi italijanski listi s 1. julijem zvišali prodajno ceno, kar je v zvezi z večjimi tiskarniškimi stroški.

UPRAVA NOVEGA LISTA

strije, ki jim je potreben brezstrašen pro- stor. Luna bo važna tudi za zvezdoslovje in pridobivanje raznih kovin.

Da tudi Sovjeti pripisujejo velik pomen izkrcanju na Luni, dokazuje dejstvo, da so izstrelili 13. t. m. v Baikanuru proti Luni raziskovalno sondo, ki naj bi baje izkrcala na Luni robota, ki bi opravil podobno nalo-

Novlec po svetu

Dotiskana je knjiga »Draga 1968«, ki vsebuje predavanja in koreferate z lanskimi študijskih dni Društva slovenskih izobražencev v Dragi pri Bazovici.

—o—

V Sloveniji zadnji čas dosti razpravljajo o re- formi Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki je iz raznih razlogov mnogo izgubila na svo- jem vplivu. Nekateri predlagajo, naj bi jo spet bolj približali tistemu, kar je bila nekaj Osvo- bodilna fronta.

—o—

Kitajska delegacija se je nenadno vrnila v Habarovsk in se začela spet pogajati z Rusi o mejnih rekah. Sovjeti pa imajo ob kitajskih me- jah velike manevre. Ne kaže, da bi se odnosi med obema državama v bližnji bodočnosti izbolj- šali.

—o—

Visoki francoski generali že zahtevajo spet tesnejšo povezavo Francije z NATO, od katere je Francijo odmaknil De Gaulle.

ŠE EN SLOVENEK ŠKOF

Zadnjo nedeljo v juniju je bil posvečen v rimski baziliki svetega Petra za škofa Slo- venec dr. Jože Žabkar. Dr. Žabkar je bil pred kratkim imenovan za papeževega pronuncija na Finskem in za apostolskega delegata v skandinavskih državah. Za škofa ga je po- svetil vatikanski državni tajnik kardinal Vil- lot.

Slovenski katoličani so ponosni na ugled, ki ga uživajo slovenski duhovniki v Cerkvi.

STOPNICA V BODOČNOST

(Nadaljevanje s 1. strani)

nepretrgani verigi odkritij in uspehov človeške- ga rodu od predzgodovinskih časov do danes. Toda ta veriga vodi še naprej v bodočnost, tudi v daljno bodočnost. Pred človeštvom so ne samo stoletja, ampak tisočletja, desetisoč- letja in gotovo še daljša razdobja, če se ne bo nekoč v popolni zmedenosti duha samo uni- čilo. Za Luno bodo prišli na vrsto planeti in nato druga osončja. Znanost in tehnika bosta tako napredovali, da si tega danes niti pred- stavljati ne moremo. Fantastična književnost iz časa Julesa Verna je zdaj že zastarela. Bodočnost bo gotovo presegla tudi naše naj- bolj drzne predstave. Vse dokler bo trajalo človeštvo, se bo tudi poganjalo za vedno no- vimi osvojitvami, za vedno novimi cilji, težilo bo onstran vedno novih horizontov.

V tem ni nikakršne nevarnosti. Nevarnost bi bila v tem, da bi človek izgubil mero za svoja dejanja, če bi se mu zmedel čut, kaj je prav in kaj ni, in bi postal zgolj oboževalec in suženj tehnike. Če pa človeštvo ne bo nikoli izgubilo izpred oči svojega večnostnega cilja in ne bo pozabilo na etične zakone, bo vse drugo ostalo relativno in v skladu z naravnim napredkom, kakor je bilo od iznajdbe kame- nite sekire in kolesa preko odkritja Amerike in odkritja atomske sile do zdajšnjega izkrcan- ja na Luni; tako bo ostalo tudi do bodočih izkrcanj na Marsu ali na planetih zunaj našega osončja.

Nova avtocesta skozi Jugoslavijo

Tisk v Jugoslaviji je objavil načrt za novo avtocesto, ki naj bi peljala skozi osrednjo Jugoslavijo in sicer skozi pokrajine, ki spa- dajo med najbolj zaostale in gospodarsko ne- razvite v tej državi. Izhodišče naj bi imela v Ljubljani, tekla pa naj bi skozi Kočevje, Ogulin, Bihač, Jajce, Sarajevo, Fočo, Nikšić in Titograd, odtam pa v Skadar in Tirano.

Vprašanje pri tem je le, če bi imela ta avtocesta — če bi bila res avtocesta — kak večji pomen za Slovenijo, ki bi odtehtal njene negativne plati. Cesta bi namreč prerezala na dvoje doslej prirodno še najbolj nedotak- njeno slovensko pokrajino, to je Kočevsko, ki je po vsej Evropi znana kot lovski paradiž in pomeni v prirodnem pogledu tudi za Slo-

venijo samo, ki je že močno zindustrializi- rana, važno prirodno rezervo. Cesta bi pome- nila Slovenijo v bistvu samo prehodno cesto za turistični promet iz Avstrije in drugih se- vernejših držav na balkanski jug, medtem ko se ti turisti verjetno ne bi ustavljali v Slove- niji. Zato je dvomljivo, da bi se ta investi- cija, h kateri bi morala seveda prispevati, Sloveniji izplačala. Vsekakor bi bilo treba načrt te avtoceste tudi s stališča Slovenije dobro pretehtati, saj bi imela npr. dobra ce- sta iz Ljubljane proti Prekmurju, ki je slabo povezano z ostalo Slovenijo, mnogo večji po- men. Še večjega bi imela avtocesta Ljubljana- Koper, ki je veliko bolj potrebna kot cesta proti Kočevju.

Razkristjanjenje blaginjske družbe na Švedskem

Krščanska Evropa gleda zaskrbljeno proti Vzhodu, šjer se tokoimenovani komunistični režimi trudijo, da bi nekaj s silo in nekaj s propagando izkoreninili iz duš krščanstvo, v zmotnem mnenju, da zahteva to socializem ali znanost. Pri tem pa mnogi kristjani skoro ne opazijo, da se pojavljajo v svobodni demokratični Evropi sami še nevarnejši centri razkristjanjenja. Gonilna sila tega razkristjanjenja ni slepa, čeprav morda iskrena vera v zdaj že nekoliko zastarele ateistične nauke marksističnih ideologov 19. stoletja, ampak sama narava takoimenovane blaginjske ali potrošniške družbe, ki je postala ideal Zahoda. To je družba, kjer je glavno merilo vsega učinkovitost, učinkovitost pa mora služiti hedonizmu, uživanju. Taki miselnosti postaja krščanstvo neprijetno in odvečno, kajti blaginjska družba hoče nebesa že na

tem svetu, hoče uživati, pri tem pa ji je neprijetna zavest, da postavlja krščanstvo človeku druge, nadnaravne cilje, in da zahteva od njega tudi žrtve. Bolečina in žrtve pa po takem pojmovanju ne gresta v sklad z družbo blaginje.

Eno najmočnejših žarišč razkristjanjenja je Švedska, kjer je blaginjska družba doseгла v Evropi najvišjo stopnjo in zlasti po zaslugi nekaterih srečnih okoliščin. Švedsko narodno ozemlje je toliko odmaknjeno od središča Evrope, da ni bilo nikdar izpostavljeno kakim nevarnim raznarodovalnim pritiskom. Tako so lahko Švedi že od nekdaj posvečali svoje glavne skrbi gospodarskemu in socialnemu napredku, ne pa narodno-obrambnemu delu. Prihranjena jim je bila udeležba v prvi in v drugi svetovni vojni. Medtem ko so drugi evropski narodi in celo sosede Švedske krvaveli in se izčrpavali bodisi v bojih proti nacistom ali drugim, kot na primer Norvežani in Finci, so uživali Švedi mir in so lahko skrbeli že za bodočnost. Tako je Švedska danes bogata, urejena, uravnovesena, prava država blaginje. Hkrati pa je to država, kjer se je ljudstvo najbolj odvadilo trpeti, kjer je postala žrtev najbolj nesmiselna, kjer je postalo življenje najbolj prazno ter dolgočasno in kjer je odstotek samomorov najvišji v Evropi.

Pri nemški založbi Glock und Lutz v Nürnbergu je izšla pred kratkim knjiga z naslovom »Was geht in Schweden eigentlich vor?« (Kaj se pravzaprav dogaja na Švedskem?). Napisal jo je Robert Braun. Knjiga ima podnaslov: Analiza in kritika nekega razkristjanjenja. Avtor skuša na blizu 200 straneh svoje knjige razložiti pojav razkristjanje-

nja v švedski blaginjski družbi in njegove vzroke. Vzrokov je po tej analizi, ki je napisana izredno zanimivo in globoko, več.

Prvi vzrok je intelektualna ošabnost nekaterih pisateljev in politikov, ki hočejo biti za vsako ceno napredni in svobodomiselní, naprednost in svobodomiselnost pa vidijo predvsem v tem, da se odtrgajo od krščanstva in ga smešijo, ne da bi ga v resnici globlje poznali. Drugi vzrok je v strahu Švedov, da se ne bi zdeli provincialci. Ta kompleks strahu pred provincialnostjo je porojen morda iz tega, da je Švedska že stoletja odrinjena na rob evropskega političnega dogajanja. Provincialnost pa vidijo mnogi Švedje, če nimajo res globoke izobrazbe, med drugim v tem, če ostane človek vdan veri in krščanski morali. Odtod tudi značilni pojav švedskega nudizma in nagnjenosti k pornografiji. Radi bi bili »svetovljanski«.

Tretji vzrok je v uživanjaželjnosti. Vera, ki terja od človeka, naj se brzda, kroti svoje strasti, naj se odreče temu in onemu in mu nalaga žrtve, se zdi ljudem, ki se ne morejo in nočejo odreči nobeni udobnosti, nobenemu užitku, ki ga lahko dosežejo v družbi blaginje in z denarjem, pretežka, preveč nazadnjaška. Pripravljeni bi bili sprejeti samo tako vero, ki bi jim dovoljevala vse in v kateri bi lahko verjeli samo tisto, kar se njim samim zdi primerno, kar pomeni, da objektivne verske resnice sploh ne priznavajo. Četrti vzrok pa je v tem, da si je določeno število urednikov velikega dnevnika »Dagens Nyheter«, ki širi liberalne ideje, zadalo nalogo smešiti vero in vernike. Z največjim veseljem dajo publiciteti vsakemu, še tako banalnemu napadu na krščanstvo, hkrati pa slave seksualno razbrdanost kot višek naprednosti.

Seveda pa krščanstvo na Švedskem zaradi tega še ni izkoreninjeno.

Slovenec - visok ameriški general

Neki prijatelj našega lista nam je dal na vpogled pismo, ki ga je prejel od prijatelja v Clevelandu v Združenih državah in iz katerega povzemamo naslednje novice iz življenja ameriških Slovencev, ki pa so zanimive tudi za vse druge Slovence.

Slovinci v Združenih državah so dobili prvega »four stars«, generala s »štirimi zvezdami« (med ameriški generali je namreč že več Slovencev, tako npr. general Lekšan, katerega starši so doma nekje pri Postojni). To je general Češarek iz Pittsburgha. Njegov oče pa je iz Ribnice. General Češarek je zaveden Slovenec in zdaj poveljnik ameriških čet, dodeljenih Združenim narodom.

Edi Gobec, profesor na Kent univerzi blizu Clevelanda, piše knjigo o pomembnih Slovencih v Ameriki. Knjika bo zelo zanimiva, ker ima prof. Gobec zbranega že ogromno gradiva. Mogoče največji ameriški arhitekt je Slovenec, piše se Košuta, zgradil je v Washingtonu L'Enfant Plaza, v Tel Avivu pa cel distrikt donebnikov. Zanimivo je, da je bila njegova mati nečakinja nekdanjega politika SLS dr. Antona Korošca. Tudi zdravnik predsednika Kennedyja, dr. Nabath, je bil Slovenec. Sedaj je v mornarici.

Revija »Catholic Historical Review« je prinesla oceno o knjigi slovenskega zgodovinarja prof. Jožeta Felicijana »The Genesis of the Contractual Theory and the Installation of the Dukes of Carinthia« (Izvor pogodbene teorije in ustoličevanje karantanskih knezov). Ocenio je napisal Crane Brinton, profesor na Harvard univerzi in največja avtoriteta za zgodovino idej. V oceni piše, da je ne samo Jefferson, ampak da so tudi drugi politični filozofi vedeli za ustoličenje karantanskih knezov, ki so bila resničen faktor, ki je vplival na razvoj zahodne demokracije. Prof. Felicijan namreč dokazuje v omenjeni knjigi, tudi s pomočjo fotokopij Jeffersonovih lastnoročnih pripomb na straneh knjig, ki jih je uporabljal in v katerih piše o ustoličevanju karantanskih knezov, da je Jefferson tudi z idejo podelitve oblasti s strani ljudstva, kot jo izraža karantansko ustoličevanje, utemeljil teze ameriške demokracije in Listine o neodvisnosti.

Vse to dokazuje, da se Slovenci v Združenih državah dobro uveljavljajo in delajo čast slovenskemu narodu.

Bogastvo pod peškom Kuwaita

Stisnjen med Irakom in Saudsko Arabijo leži ob Perzijskem zalivu mali šejkat Kuwait. Meri komaj 15.540 kvadratnih kilometrov, kjer živi večinoma v glavnem mestu Al-Kuwaytu — po naše »trdnjavi« — in v obmorskih pristaniščih kakih 350 tisoč Arabcev, nekaj Perzijcev in okrog 5000 Evropejcev. Vsa zemlja je kos puste in žejne peščene arabske puščave z 250 metrov visokimi sipinami.

In vendar predstavlja ta košček puščave najbogatejšo deželo na svetu. Njena zakladnica je pod tlemi.

Poglejmo, kako je do tega prišlo. Začetki te države segajo v začetek 18. stoletja, ko se je peščica beduinov iz rodu Anaiza umikala iz Perzije z družinami in kamelami na peščena tla toplega zaliva. Iz beraških pastirjev so se spremenili v male trgovce z biseri, ki so jih redno nabirali v zalivu. Leta 1750 so si izvolili šejka iz rodu al-Sabbah. Svoje naselje so utrdili in mu dali ime Kuwait, ki pomeni utrjen kraj. Braniti so se morali pred Turki in Perzijci, dokler niso sprejeli 1899 angleško varstvo, Angleži so vohali, da se skrivajo pod peskom Kuwaita neizmerna ležišča nafte.

Angleški protektorat je trajal do leta 1961, ko je nad Kuwaitom zavihral prapor neodvisnosti. Po treh letih, 1971, bodo še zadnje angleške čete zapustile tla tega emirata, ki se je razvil v bogato državo.

Ta hitri razvoj je v zvezi z nafto, ki pričrlija izpod peska, če že prst vtakneš vanj. Od nekaj sto ton nafte v letu 1951, je izčrpajo že po 114 milijonov ton letno. Kuwait je postal za Venezuelo drugi svetovni izvoznik surove nafte. Petrolejske družbe so v zadnjih dveh letih izplačale po 320 milijard lir za to dragoceno tekočino. Emir vtakne od te velikanske vsote 32 milijard lir v svojo blagajno; to je kar vrtoglava vsota več sto milijonov na dan. Zato pa tudi ima kuwaitski emir Sabah al Salim al Sabah več osebnih avtov z zlatimi kljukami, čeprav je razpeljanih po pesku le kakih 500 kilometrov asfaltiranih cest. Toda pod njim še leži morje drage nafte... Zato tudi ima vsak prebivalec Kuwaita približno dva milijona lir srednjega letnega dohodka. Poleg tega imajo še brezplačno vso zdravniško in socialno oskrbo; mladina se šola zastonj tudi v inozemstvu. Studentov je že nad 80 tisoč, med temi skoraj polovica deklet. Po končanih študijah dobe vsi takoj službe v vedno večjih industrijskih napravah in petrolejskih rafinerijah. V državnem proračunu stoji 20 milijard za zdravstvo, 25 za šolstvo.

Dokler bo vrela nafta izpod peska, bo tekla tudi zlata reka skozi Kuwait. Usahnila bo, ko ne bo več atomski vek potreboval nafte, kot pogonskega sredstva. Po stoletjih bo morda zopet beduin blodil s kamelami, ladjami puščave, na nekoč zlatim morjem nafte.

Tržaškega

Že letos pouk v novi industrijski šoli

V Rimu se je pred kratkim zaključilo zasedanje predsednikov italijansko-jugoslovanskega mešanega odbora za narodni manjšini. Na povratku iz italijanske prestolnice se je predsednik jugoslovanskega dela omenjenega odbora, dr. Zvonko Perišić, sestal v Trstu s slovenskimi predstavniki ter jih v prijaznem razgovoru seznanil s potekom zasedanja. Tako smo od nekaterih naših predstavnikov zvedeli, da je bil glavni predmet razgovorov v Rimu položaj slovenskih šol na Tržaškem, oziroma italijanskih šol v Istri. Zastopniki obeh držav so poročali o ukrepih, ki so bili v zadnjem času sprejeti v korist manjšinskih šol, ter so zlasti poglobili vprašanje ustanovitve slovenskega strokovnega zavoda industrijske smeri na Tržaškem in ustanovitve italijanske gimnazije v Bujah.

Ustanovitev omenjenega zavoda je postala pereča, ko so bili zaradi šolske reforme v Italiji ukinjeni strokovni tečaji (avviamenti) in je bila uvedena obvezna triletna enotna nižja srednja šola. Slovenski dijaki, ki zaključijo to šolo in ki se ne vpišejo v eno izmed obstoječih slovenskih višjih srednjih šol (klasična gimnazija, znanstveni livej ali trgovska akademija) pa nimajo možnosti, da bi nadaljevali študije v slovenskem strokovnem zavodu in se tako v slovenskem kulturnem okolju pripravili za svoj poklic. Slovenske manjšinske organizacije že leta vztrajno postavljajo zahtevo, naj se ta huda pomanjkljivost odstrani tako, da se na Tržaškem ustanovi vsaj ena slovenska strokovna šola industrijske smeri, in sicer po vzoru obstoječih italijanskih šol. O tem problemu je bilo med drugim govora v okviru pogajanj za sestavo sredinsko-leve večine v tržaškem občinskem svetu, ko je na zahtevo Slovenske skupnosti bila sprejeta obveza, da bo tržaška občinska uprava poskrbela primerne pogoje za novo šolo in vse ostalo, kar je potrebno za redno poslovanje take šole. Vse to pa je tržaška občina že pred časom uredila.

Na pobudo zunanjega ministrstva, ki ga je tedaj vodil sedanji predsednik senata Fanfani, je italijanska stran sprožila vprašanje ustanovitve italijanske gimnazije v Bujah, češ da mora Jugoslavija zagotoviti tamkajšnji manjšini tovrstno srednjo šolo v omenjenem istrskem mestecu, s čimer bi se odpravile težave, ki so v zvezi z obiskovanjem italijanske gimnazije v Piranu. Pri tem so se Italijani sklicevali tudi na načelo recipročnosti in dejansko pogojevali ustanovitev industrijske slovenske šole v Trstu z odprtjem italijanske gimnazije v Bujah.

Kot je poročal veleposlanik Perišić, je Jugoslavija že sprejela italijansko zahtevo, ker je hrvaška vlada s posebnim odlokom odobrila potrebna finančna sredstva za novo šolo. Pri tem pa je treba vendar poudariti, da je med dvema problemoma bistvena razlika, saj je italijanskim dijakom iz Bujšćine že omogočeno obiskovanje gimnazije v Piranu, kamor jih brezplačno vozijo z avtobusi, medtem ko slovenski dijaki s Tržaškega sploh nimajo možnosti, da bi obiskovali ustrezno slovensko šolo.

O tem novem slovenskem industrijskem zavodu je na zadnjem zasedanju italijanska

stran zagotovila, da si bo prizadevala, da bi se na novi šoli lahko začel pouk že v prihodnjem šolskem letu, kar pomeni, da obstajajo pogoji za redno poslovanje šole že prihodnjo jesen.

Glede na to zagotovilo bi si danes dovolili pripomniti, da je treba vsekakor določiti rok, do katerega bi morala pristojna šolska oblast izdati odlok o ustanovitvi nove šole, kajti zavedati se je treba, da šole ni mogoče improvizirati in da tudi starši morajo pravočasno zvedeti, v katere šole lahko vpišejo svoje otroke. Naše politične organizacije morajo zato napeti vse sile, da se zadeva čimprej uredi, kajti vpisovanje se bo začelo na pol drugi mesec in zato ni veliko časa na razpolago. Mislimo pa, da lahko že sedaj priporočamo staršem, naj resno računajo na vpis

svojih otrok v novo šolo in naj se zato ne prenačijo s kakimi vpisovanji v sorodne italijanske šole.

Veleposlanik Perišić je dalje poročal, da so na zasedanju obravnavali problem pedagoških svetovavcev, ki ostaneta na svojih službenih mestih tudi prihodnje šolsko leto, vprašanje priznanja vseučiliških diplom, nekaterih šolskih učbenikov (zlasti za latinščino in zgodovino) in habilitacij slovenskih profesorjev.

Razgovori so potekali v iskreno prijateljskem ozračju in v konstruktivnem duhu, kot seveda ustreza sedanjemu stanju odnosov med dvema državama. Mešani odbor pa se bo sestal jeseni v Beogradu, kjer bodo nadaljevali razgovore o še odprtih vprašanjih.

ČESTITKE

Gospodu Saši Martelancu, časnikarju pri radijski postaji Trst A, in njegovi ženi Maji se je rodila ljubka hčerkica-prvorojenka. Naše priščne čestitke, deklici pa mnogo sreče na življenjski poti!

PREJELI SMO

Ne vedo, kaj je bil fašizem

Po zidovih vasi na Tržaškem so se pojavili ob koncu prejšnjega tedna majhni, šapirografirani lepaki, ki so naznanjali, da bo vozila skozi vas mladinska kolona, v okviru tedna boja proti NATO, in so pozivali mladino, naj se ji pridruži. Lepaki so bili podpisani s kratico Z.K.M.I., kar najbrž pomeni Zveza komunistične mladine Italije.

Z.K.M.I. ima seveda vso pravico organizirati tedne protestov in obhode proti komurkoli ali za kogarkoli, kot vse druge stranke in organizacije. Nad tem se ne bi nihče spotikal. Odpor pa vzbuja v človeku nabuhla in zmedena govorica teh lepakov. Tako npr. piše na njih: »Danes se moramo namreč še boriti proti ostankom fašizma, ki se skrivajo pod drugimi imeni, kakor NATO«, ali »Včeraj proti fašizmu, danes proti NATO« in spet »Naše žrtve niso krvavele zaman«.

Tisti mladi ljudje iz KPI, ki so zmožni napisati take fraze, pač nimajo niti najmanjšega pojma, kaj je bil fašizem, drugače ga ne bi primerjali z NATO, ki se je rodila iz zavezništva, ki se je vojskovalo skupaj s Sovjetsko zvezo zoper fašizem in ga premagalo. Vsakomur bi moralo biti jasno, da je NATO le vojaški obrambni pakt, ki naj zavaruje njegove članice pred morebitnim napadom. In doslej ni zavezništvo NATO napadlo še nobene države in jo zasedlo v imenu »obrambe« ali »miru« ali kakšnega »izma« in teorij o omejeni suverenosti, tako kakor je varšavski pakt okupiral Češkoslovaško, da niti ne omenjamo Madžarske in drugih primerov. Kdor se bori proti NATO, bi se moral boriti hkrati in na isti način proti varšavskemu paktu, ali pa pustiti oba na miru, predvsem pa naj bi se dobro poučil, kaj je bil fašizem. Če tega ne more izvedeti iz knjig, naj vpraša tiste tisoče in tisoče Slovencev, ki so ga okusili. Vsi bodo znali pojasniti razliko med NATO in fašizmom.

Stavek o »naših žrtvah, ki niso krvavele zaman« se nanaša najbrž na slovenske žrtve proti fašizmu in nacizmu. Med njimi so bili gotovo tudi komunisti, toda mirno lahko rečemo, da je padla velika večina teh žrtev, tudi ko-

munističnih, za ideale, ki jih lepaki Z.K.M.I. ne omenjajo — za svobodo slovenske domovine, za svobodo prepričanja in slovenske besede, za demokracijo in tak svet, v katerem bosta vladala med ljudmi medsebojna strpnost in dialog, ne pa zmerjanje, obrekovanje in nestrpnost.

Struje pa, ki si hočejo lastiti vse padle žrtve fašizma in jim pripisati naknadno svoje malenkostne in ozkosrčne strankarske politične cilje, s tem le dokazujejo, da se ne sramujejo izkoriščati mrtvih v svoje namene in da jim je tuj duh, ki je navdihoval nekdanje odporniško gibanje. Tako ravnanje pa res precej spominja na fašizem.

A. S.

Z vsebino pisma A. S. se z zgodovinskega stališča strinjamo, čeprav menimo, da avtor nekoliko pretirava, ko pripisuje tolikšno važnost avtomobilski karavani Zveze italijanske komunistične mladine. Dejansko je šlo za nekaj avtomobilov, ki so na »ameriški način« hoteli vzbuditi pozornost nase, a se jim to ni posrečilo, kot smo imeli priložnost sami ugotoviti.

Za slovensko mladino se nam zdi predvsem žaljivo istovetenje fašizma z NATO, ker to predpostavlja, da je naša mladina neopučena in nezrela.

Popolnoma drugo vprašanje je seveda, ali ustroj atlantskega pakta, kot je bil zamišljen pred 10 leti še ustreza sedanjim razmeram v Evropi, zlasti glede na dejstvo, da je to odraz in posledica tako imenovane blokovske politike, ki se je zaradi svoje statičnosti in neživljenjskosti že preživela. Toda za novo, sedanjim razmeram ustrezno politiko, ki naj zamenja staro, blokovsko politiko, je potrebno revidirati ne samo ustroja atlantskega, temveč tudi varšavskega pakta, kajti obstoj enega pogojuje obstoj drugega in obratno.

Odpravi stare politike in utrjevanju novih političnih smeri pa po našem v bistvu prazne fraze Z.K.M.I. bolj škodujejo, kot koristijo, in že na prvi pogled odražajo težnjo po ozkih strankarskih koristih.

UČITELJSKE MATURE

Prejšnji četrtek so se končale v Trstu tudi mature za dijake in dijakinje goriškega slovenskega učiteljskega. Končale so se prav srečno, ker so vsi izdelali. Zrelost je bila priznana: Mirjam Hvali, Miroslavi Braini, Marjanu Krannerju, Milojki Paoletti, Luciji Maraz in Sonji Troha.

Vsem učiteljskim abiturientom, ki jim je danes odprta pot na razne fakultete, čestitamo in jim voščimo, da bi si izbrali pravo življenjsko pot.

Števerjan

PSI, VINO IN VODA

Zadnje čase se potika po števerjanski okoli več psov, ki so že napadli in ugriznili nekatere osebe. Zato je županstvo izdalo odlok, ki s posebnimi pravili določa varstvo pred psi in določbe o njih gibanju. Prepovedano je njih prosto gibanje. Vsi psi morajo imeti na prostem nagobčnik in jih je treba voditi na vrvi; v nasprotnem primeru jih bodo varnostni organi pobili. Prav tako tudi vse pse, ki se potikajo okoli brez nagobčnika in niso na vrvi. Žival, ki je koga ugriznila, bo županstvo poslalo na lastnikove stroške na pregled, ali ni stekla. Pregled bo trajal petnajst dni. Lastnik psa bo moral plačati tudi živino-zdravnika in bo še posebej kaznovan.

K nevšečnostim za naš okraj moramo prišteti tudi pritožbe turistov in gostov, ki prihajajo na izlete v goriška Brda. Pravijo, da v mnogih gostiščih ne dobe pristne in zdrave briške kapljice, take kot je že od nekdaj na dobrem glasu. Čudno se jim tudi zdi, da so tudi cene iste vrste vina različne v raznih gostilnah in tudi to, da jim postrežejo s pijačo v buteljkah, tudi če naroče vino naravnost iz soda in ga morajo potem plačati kot buteljčno, čeprav ni na steklenici etikete in je tudi mera manjša. Vse to pa brez zamere in samo v želji, da bi briško vino še vedno ohranilo svoj sloves.

Ker smo že pri vinu, povejmo še, da nam je že začelo primanjkovati vode. Brez dvoma je njena poraba v poletni vročini večja kot v drugih mesecih. Pojavile so se pa menda tudi okvare pri vodovodni napeljavi od Oslavja navzgor. Občani upajo, da se bo to v najkrajšem času popravilo.

V. seminar slovenskega jezika v Ljubljani

V soboto, 12. julija, se je zaključil dobro uspeli V. seminar slovenskega jezika, literature in kulture v Ljubljani. Priredil ga je oddelek za slovanske jezike in književnosti na filozofski fakulteti ljubljanske univerze. Seminar je bil skrbno pripravljen, predvsem po prizadevanju prof. Paternuja in asistentke Glušičeve. Udeleževalo se ga je od 30. junija do zaključka 12. julija povprečno 80 poslušavcev iz Avstrije, Bolgarije, Češke, iz obeh nemških republik, iz Francije, Italije, Kanade, Norveške, Madžarske, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze, Velike Britanije, iz Združenih držav in Jugoslavije.

Predavanja in lektorati so trajali vsak dan od 9. do 13. ure, razen 6. julija, ko je bila na sporedu ekskurzija na Dolenjsko. Preda-

Sprva je kazalo, da se bo razkol med goriškimi socialisti še kar mirno izvršil. Po nekaj dneh so se pa začeli ostri prepiri med pristaši prejšnje socialistične stranke in med pripadniki nove enotne socialistične stranke (PSU), ki jo že imenujejo socialdemokratsko.

V soboto zvečer so se zbrali člani te struje in so izvolili svoj pokrajinski odbor. Vanj so sprejeli vse člane prejšnjega pokrajinskega vodstva, ki so prestopili v PSU. Začasno vodi to gibanje v Gorici mestni svetovavec Sergio Rovis z novim pokrajinskim odborom. Od slovenskih članov prejšnje italijanske socialistične stranke je v novem odboru samo znani vinogradnik Gradimir Gradnik s Plešivega.

Drugi slovenski člani italijanske socialistične stranke so po večini ostali v njenih vrstah. Kot je znano, se oboje idejno ločijo po odnosih do komunistov. PSU ali enotna socialistična stranka odklanja sodelovanje s komunisti in se nahaja na stališčih nekdanje socialdemokratske stranke pred združitvijo v PSI ali italijansko socialistično stranko. Izmed štirih levih strank je torej PSU najbolj pomaknjena proti sredini.

V Gorici se je ta prehod izvršil popolnoma z osebnih gledanj in stališč. Med obema kriloma včerajšnjih socialistov so nastala ostrakreganja. V prvi vrsti gre za lastnino prejšnjega skupnega strankinega sedeža na Korzu. Pred združitvijo je pripadal z opremo vred socialnim demokratom. Zato zahteva enotna socialistična stranka, kot njena nova izdaja, da dobi vse premično premoženje tudi krajevnih odsekov zopet v svoje roke. Novi socialisti v PSI se ji pa postavljajo po robu, češ da pravila stranke, sprejeta 1968, pred sedanjim razkolom jasno govore, da se strankino premoženje ne sme deliti, če kaka skupina izstopi iz stranke. Kaže, da bo imel prepir za mize in stole še sodne posledice.

V torek je socialistična stranka tudi ostro obsodila vse člane PSU, ki se drže svojih mest v javnih upravah in jih niso dali na razpolago PSI. Obenem je ta stranka potrdila svoje sodelovanje z levo sredino bodisi v zbornici kakor tudi pri vseh deželnih, pokrajinskih in občinskih upravah.

vali so Josip Vidmar, predsednik SAZU, profesorji Kos, Stelè, Novak, Paternu, Legiša, Slodnjak, Matičetov, Bezlaj, Cvetko, Petre, Mahnič, Pogorelčeva in drugi. Vsak dan je bil na vrsti tudi lektorat slovenskega jezika v sedmih vzporednih skupinah; vmes pa še zaokrožen tečaj iz historične slovnice slovenskega jezika.

Ob zaključku tečaja v soboto opoldne je rektor ljubljanske univerze dr. Modic sprejel vse udeležence in goste v slavnostni dvorani na rektoratu. V pozdravnem govoru je omenil 50-letnico univerze in njeno pomembnost kot žarišča slavističnih študijev. Poudaril je važnost in uspeh takih tečajev ter je podčrtal tudi prisotnost zamejskih Slovencev in velike koristi takih kulturnih srečanj z gosti iz drugih dežel.

Iz Goriške

Spor po razkolu

INIZIATIVA ISONTINA

Dvomesecni obzornik »Iniziativa Isontina«, ki ga izdaja krščansko demokratski politični, gospodarski in socialni krožek »Rizzatto« v Gorici, pri naša v aprilsko-junijski številki nekaj zanimivih člankov o goriški preteklosti.

Osrednji članek te vrste je napisal prof. Sergio Tavano pod naslovom »Gorica, sinteza Evrope«. Spis, ki prikazuje v strnjenih obrisih zgodovino Gorice od njenih začetkov, ko je Oton III. leta 1601 podelil patriarhu Ivanu in grofu Verihenu Solkan in kraj (villa) »ki ga Slovenci imenujejo Gorica«, krasi dolga vrsta lepih slik iz najrazličnejših koticov stare Gorice. Pisatelj pravi, da se tu srečujejo različna ljudstva, križajo se jeziki, vse to pa se spaja v svojevrstno harmonijo.

Pripomniti pa moramo, da je Tavano le bežno omenil doprinos Slovencev k tej sintezi in harmoniji, čeprav priznava njihov obstoj na teh tleh že od leta 1601. dalje. V reviji beremo tudi zanimiv daljši Medeoov spis o študentih iz Julijske krajine in Tridenta, ki so kot vojni begunci živeli na Moravskem v Kromerizu.

Hvalevredno je tudi, da imajo vsi objavljeni članki kratek vsebinski povzetek v dobri slovenščini.

Preveč revij?

V Kopru je začela izhajati nova revija, z naslovom »Obala«. Pisala bo predvsem o družbenih vprašanjih. Izdaja jo tamkajšnji odbor Socialistične zveze delovnega Slovence.

Nekateri so ob tej priložnosti nekoliko pognergali, češ da bo na Primorskem tako preveč revij, namesto da bi se nove revije razveselili. Menijo namreč, da bi bilo bolje, če bi bilo manj revij, a tiste res dobre. V resnici velja tudi za revije in za tisk na splošno, kot za vse drugo, da iz kvantitete raste kvaliteta. Mnogo revij pomeni, da ljudje čutijo potrebo po njih. Vsaka majhna revija predstavlja neko razumniško in idejno jedro, ki kulturno ogreva in oplaja svoje okolje. Čimveč takih jeder je v kakšnem narodu, temboljši znak je to za njegovo kulturno življenje in pluralistično idejno razpoloženje. Koncentracija revij pomeni morda res okrepitev ene ali dveh osrednjih revij, toda izkušnje kažejo, da se pri tem številu njihovih sodelavcev navadno ne poveča, ampak še zoži, hkrati pa se začne širiti idejna pustinja. Mnogo majhnih revij in listov pomeni bogastvo idej in več svobode, »koncentracija« revij in tiska pa duhovno obubožanje in manj svobode.

Drugje — tudi v Združenih državah — si danes delajo skrb zaradi umiranja majhnih revij in listov, ker vidijo v tem slab znak za tiskovno svobodo in pluralizem idej, ne pa zaradi njihovega prevelikega števila. Tudi v najbolj demokratičnih državah, kjer ni nikake tiskovne cenzure ali omejitev, pomeni koncentracija listov in revij udarec po tiskovni svobodi, kajti to pomeni, da lahko dobe monopol nad tiskom majhne skupine političnih ali denarnih mogočnejšev, ki seveda »precejajo« informacije v svoj prid. Ravno majhni lističi in revije, raztreseni po vsem narodnem ozemlju, so najboljše jamstvo, da bo narod vedno pravočasno slišal glas svobode — če ga bo hotel slišati.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije „Most“

Nova številka revije »Most«, ki je izšla te dni, prinaša na začetku aktualni članek Vladimira Vremca, v katerem razpravlja o regulacijskem načrtu tržaške občine in o urbanistični ureditvi tržaške okolice. Njegov članek ima v bistvu plemičen značaj, ker zavrača tezo, da naj bi regulacijski načrt dopustil zemljiškim lastnikom absolutno svobodo razpolaganja z zemljo, pri čemer so mišljeni predvsem kmetje v tržaški okolici. Vremec dokazuje — in se pri tem strinja s stališčem deželnega odbornišтва za urbanistiko — da si Trst zaradi pretesne okolice ne more privoščiti, da bi se mestno prebivalstvo povečalo na 510.000 ljudi, ker bi se moralo 100.000 ljudi naseliti samo na področju tržaškega Krasa in bi to pomenilo uničenje vseh kmetijskih dejavnosti in krajskih vrednot; dalje da je vrednost zemljišča sad naporov in investicij celotne skupnosti in da zemljiška posest na podlagi razsodbe ustavnega sodišča sama po sebi ne daje pravice do zazidave. Vremec tudi dokazuje, da je to stališče najbolj v prid etnični ohranitvi slovenske manjšine na Tržaškem.

Alojz Rebula je objavil razmišljanje, ki ga je prebral 25. marca letos v cerkvi svete Trojice v Ljubljani. V njem govori o tuzemeljski in nadzemeljski naravi Cerkve, o kritikah na njen račun, o nujnosti krščanske ljubezni, o sreči vernosti in pravi med drugim: »Kristjan bo v svoji veri videl predvsem neznanski privilegij, ki mu bo bolj kot kakšno triumfalistično samozavest navdihoval ponižnost in trepet. Ob misli, koliko krščanstva so že pokopali najprej kristjani sami, se bo najprej sklonil nad svojo lastno revščino: koncilsko preosnovo bo usmeril predvsem vase. Konec konstantinovske epohe mora najprej doživeti njegov lastni majhni Jaz. In če bo iz dneva v dan samo za las manj sebičen, manj sam sebi pomemben, manj sam sebi moder, bo s tem opravil najtehtnejšo akcijo, ki jo kot kristjan zmore. Da bo tudi ta akcija, nespamet za ta svet, nekoč vidna, mogoče vidnejša kot marsikatera senzacija naših dni — tudi to spada k njegovi vidi.« Sledi prevod eseja Giancarla Vigorellija »Teilhard de Chardin in marksizem«, citira predvsem Chardina samega.

Aleš Lokar je napisal za to številko »Mosta« obširno razpravo pod naslovom »Težavno sožitje«, ki jo je imenoval v podnaslovu »Poskus analize dialoga med Italijani in Slovenci«. O tem razvija celo teorijo. Njegova teza je, da so se nacionalna nasprotja med Slovenci in Italijani

zaostri s »socialno revolucijo« preteklega stoletja; pri tem pa preveč podcenjuje pomen nacionalnega prebujenja pri Slovencih v preteklem stoletju, npr. v času narodnih taborov in s široko zajetim prosvetnim delom.

Polemičen duh preveva tudi esej Vladimira Truhlarja »Religiozno izkustvo v Pasolinijevem Teoremu«. Truhlar obširno analizira tako scenarij kot film in išče v njima religiozne simbole tudi v tistem, kar se razodeva bolj kritičnim ali morda samo manj zaupljivim očem le kot artistična poza ali perversnost.

Lev Detela je prispeval turobno razmišljanje o smrti ob romanu Lojzeta Kovačiča »Deček in smrt«, v katerem vidi simbolno sliko resničnosti Marjan Rožanc pa z esejem »Maša dvajsetega stoletja« nadaljuje svoje razmišljanje o pomenu športa za današnjega človeka. Zanimiva je razprava »Slovenci in jugoslovanska ideja v letih 1903-1914«, ki se bo nadaljevala. V njej osvetljuje avtor, Lojze Ude, vzroke za porast novilstva oziroma jugoslovanske ideje v letih pred prvo svetovno vojno v Sloveniji.

Izvirno leposlovje zastopajo pesniki Franci Zagoričnik, Vladimir Kos in Boris Pangerc; Mi-

lena Merlak Detela pa je prevedla dve pesmi avstrijsko-hrvaške pesnice Ine Jun Broda. Naj omenim še nadaljevanje eseja Irene Žerjal Pučnik: »Slovenski filmski scenariji« in polemični zapisek Vladimira Truhlarja »Mehanikom«, v zvezi z diskusijo o racionalnosti ali neracionalnosti krščanstva.

—0—

PISATELSKE POČITNICE

Ko smo telefonirali Borisu Pahorju, da bi ga vprašali, kje bo preživel počitnice, nam je odgovorila njegova žena, ker njega ni bilo doma, in nam povedala, da nima Boris nikakih visokoletečih načrtov glede letošnjih počitnic. Prebil jih bo, kot skoro vsako leto, v Dutovljah, ki so mu zelo prirasle k srcu kot ena najznačilnejših kraških vasi. Tam se bo v miru ukvarjal z nekim nujnim novim delom. Kot znano, se medtem tiska knjiga njegovih »Glos«.

Vinko Beličič se je na vprašanje, kje bo letoval, napol veselo napol grenko nasmejal, kot je njegova navada, in dejal: »Na openski gmajni.« Kot znano, je zaljubljen v kraško gmajno, ki mu je navdihnila mnogo pesmi in razmišljajočih novel.

Kot smo zvedeli, je Alojz Rebula odpotoval z ženo v Francijo, kjer si mislita predvsem ogledati Pariz.

Revija italijanske manjšine „La Battana“

Nedavno je izšla nova številka revije »La Battana«, ki jo izdaja založba italijanske manjšine v Jugoslaviji, EDIT. Revija izhaja na Reki, urejajo pa jo pisatelji Lucifero Martini, Eros Sequi in Sergio Turconi. Glavni urednik je Eros Sequi.

Ta številka prinaša na prvem mestu esej znanega italijanskega pisatelja iz matične domovine, Carla Bernarija, z naslovom »Quasimodo med Erosom in Thánatósom«. To so pristrčno napisani spomini na nedavno umrlega Quasimoda, ali pravzaprav bolj pobliiski iz spominov, ki prikazujejo Quasimoda v vsej njegovi življenjski resničnosti in v raznih situacijah; nato pa nas seznani Bernari tudi z nekaterimi značilnimi odlomki in motivi iz Quasimodovih pesmi. Glavna motiva v njih pa sta bila Eros in Thánatos, ljubezen in smrt, v smislu njegovih verzov: »Življenje ni drugega kot igra krvi, kjer smrt cveti«;

in drugje poje: »Ženske tam doli, v črnih šalih, polglasno govore o smrti«; Carlo Bernari pa navaja še mnogo takih verzov, v katerih govori Quasimodo o smrti, kot o nasprotnem tečaju ljubezni, posebno še v zvezi z žrtvami odporniškega gibanja. Silvio Guarnieri, doma iz mesta Feltri v Italiji, zdaj profesor za italijansko literaturo na univerzi v Pisi, je prispeval daljšo novelo pod naslovom »Pogreb na vasi«, v kateri realistično podaja izrez iz podeželskega življenja v srednjeitalijanski provinci. Njegov slog je zgoščen, brez vsakega dvogovora, poln neke globoke otožnosti in razmišljajoč, obrnjen bolj navznotraj kot navzven. Preko vasi in vse pokrajine je razlito to melanholično razpoloženje kot mračna senca.

Objavljen je tudi prevod poetične reportaže slovenskega pesnika Francija Zagoričnika »Dva v Thule«, s potovanja ali pravzaprav blodenja po zimski Istri. Guido Aristarco je zastopan z esejem »Kino, današnje in bodoče mesto«, v katerem razmišlja o današnji in bodoči vlogi filma.

Kar zadeva pesnike, predstavlja »La Battana« v tej številki italijanskim bralcem hrvaškega pesnika Milivoja Slavička s celim ciklusom pesmi, katere je prevedel Eros Sequi. Slaviček je doma iz Čakovca na kajkavskem ozemlju, živi v Zagrebu, kjer je dalje časa urejal revijo »Kolo«, ter je objavil že več pesniških zbirk. V svojih lepih pesmih izraža življenjsko nezadoščenost današnjega človeka, pri čemer nas očara zlasti s tem, kako zna notranje razpoloženje spraviti v sklad z opisom okolja. V italijanščini se beró njegove pesmi kot izvirniki, kar je dokaz za odličnost prevoda. Eros Sequi je prevedel tudi 14 kratkih pesmi v prozi mladega srbskega pesnika Vladimira Radovanoviča pod naslovom »14 sanj«. To so dejansko kratki opisi sanj z ilustracijami. Gre seveda za surrealistično poezijo.

Italijanski pesnik Michele Vincieri pa je zastopan z daljšo pesnitvijo »Majakovskij«, na čast temu ruskemu pesniku. Naperjena je proti despotizmu in prežeta z vero v bodočnost. Na koncu najdemo kulturno kroniko, zlasti poročila o delih iz italijanske literature, ki so bila prevedena v hrvaščino ali srbsščino, pa tudi o raznih drugih publikacijah.

„Književni glasnik“ Mohorjeve družbe

Izšla je 1.-2. letošnja številka »Književnega glasnika«, ki je glasilo Mohorjeve družbe v Celju. Glasnik ima obliko revije na 56 straneh. Na uvodnem mestu prinaša članek »Bog potrebuje bravece«. Alojz Rebula je objavil v njem esej »Kar je za genezo, je Cankar«, v katerem primerja Prešerna in Cankarja ter vidi v prvem predvsem moškost in udržano suverenost, ki v pesmih do kraja skopari s »solznim elementom«, v drugem pa oblikovno vulkansko, ki v svoji prozi za čustvo nima mere, in klic po pravici, toda Prešeren mu je večji. Jože Dolenc obširno piše pod naslovom »Finžgar, Prežih pa Mohorjeva« o odnosih med Finžgarjem in Prežihovim Vorancem ter o odnosih tega zadnjega do Mohorjeve družbe, katero je pomagal po vojni ohraniti.

Isti avtor je prispeval za »Glasnik« članek »Pozabljeni pesnik France Balantič«. Povod temu zapisku — kot piše Dolenc — je povsem slučajno odkritje šestih Balantičevih sonetov, ki tvorijo samostojen ciklus z naslovom »Na blaznih poteh« in so tudi objavljene. Ta ciklus je poslal pesnik uredništvu mohorske Mladike, po vsej verjetnosti leta 1941.

Nepodpisan avtor obširno razlaga, kako je z

akcijo za odkup Finžgarjeve rojstne hiše. Še vedno ni zbrano dovolj denarja zanjo. Prav bi bilo, ko bi pri nabirki pomagali tudi mi, zamejski Slovenci. Nabirko bi lahko organiziral kak list ali ustanova. Ludovik Šivic je objavil nekaj spominov na pisatelja Janeza Jalena ob tretji obletnici njegove smrti. Daljši članek razlaga, kaj je intervju (pogovor za javnost) in razlike med različnimi vrstami intervjuja, ki je lahko iskren ali usmerjan. Več člankov govori o knjigah, ki jih bo v kratkem izdala Mohorjeva družba, tako npr. o pesniški zbirki Vladimira Truhlarja »V dnevih šumi Ocean«.

Objavljene so tudi »Misli o knjigi« Jakoba Šolarja, poročila o delovanju in težavah Mohorjeve družbe, članek »Veliko priznanje našim sodelavcem«, to je avtorjem ki objavljajo svoja dela pri Mohorjevi družbi in ki so dobili razne ugledne literarne in kulturne nagrade, kot na primer Alojz Rebula, ter »Zapiski« s kulturnimi novicami, zlasti s takimi, ki se nanašajo na slovensko kulturo.

»Književni glasnik« je torej zanimivo urejen in tudi ilustriran. Njegova vsebina odtehta marsikatero revijo.

Sodobno kmetijstvo

VII. praznik terana in pršuta v Repnu

Prejšnjo soboto in nedeljo je bil v Repnu tradicionalni praznik terana in pršuta, ki je privabil v prijazno vasico precej gostov. Mišlimo, da jih razstavljeni vina, kljub slabim letini, niso razočarala. Na letošnji razstavi in pokušnji terana je sodelovalo 12 vinogradnikov iz repentaborske občine. Prvo nagrado je prejel Mirko Guštin z Repna št. 54, drugo Roman Purič, Repen 13, tretjo Emil Skabar, Repen 5, četrto Ivan Skabar, Repen 30, peto pa Emil Purič, Repen 15.

O KVALITETI VIN

Glede strokovne plati bi bilo primerno poudariti veliko izenačenost razstavljenih vin in seveda tudi to, da je bilo nekaj vzorcev slabše kvalitete. Prav verjetno nekateri vinogradniki niso pravočasno pretočili vina, nekatere napake pa gredo na račun dejstva, da je bilo zdravo grozdje ponekod pomešano z gnilim.

ZAKAJ NI DOMAČEGA PRŠUTA

Sicer pa teran ne povzroča dosti skrbi. Drugače je s pršutom, o katerem je treba reči, da ga — domačega pršuta namreč — v resnici ni nikjer dobiti. Ne vemo, kje ležijo vzroki za tako stanje, pršut se namreč dobro in z lahkoto prodaja. Pričakujemo, da se bo, kot je rekel načelnik pokrajinskega kmetijskega nadzorništva dr. Bucco, z ustanovitvijo kraške mlekarne stanje v prašičereji spremenilo, da bo torej prišlo do sodobnega kmetijskega obrata tudi na tem področju. Res škoda, da se edinstveno podnebje ne izkoristi za večjo razširjenost prašičereje v repentaborski občini. Verjetno nam bodo spet drugi — mogoče celo nekmetovalci — pokazali, kako se dela in smotno izkoriščajo prednosti, ki jih v teh krajih dajeta podnebje in tržišče.

TURIZEM IN KMETIJSTVO

Strinjamo se z dr. Buccom, da turizem v repentaborski občini brez terana in pršuta ne bi bil tako razvit. Nadaljnje povečanje trdnih nasadov in okrepitev sodobne prašičereje

reje bi pomagalo tudi k večjemu razvoju turizma. Obe dejavnosti sta torej soodvisni. Upamo, da so spodbudne besede dr. Bucca marsikomu pomagale odpreti oči. Tu ne gre namreč za kake prazne fraze, kajti za te pristne pridelke izredne kakovosti so ljudje pripravljani plačati visoke cene. Kmetovalci pa imajo povrh možnost, da pridejo pri novih nasadih do deželnih prispevkov, še več, kmetovalci imajo na razpolago tudi deželni zakon, ki predvideva podpore za izboljšanje stanovanj. S sodobno urejenim straniščem in kopalnico bi marsikdo mnogo bolj konkretno lahko mislil na oddajanje sob turistom.

KAKO POSREDOVATI VEČ INFORMACIJ O KMETIJSTVU

Pri vseh teh možnostih, ki jih ima danes naš človek na razpolago, da se gospodarsko dvigne in socialno utrdi, je žalostno ugotavljati, da gredo nekateri mladi ljudje delat v Trst, kjer kot nameščenci dobivajo 60-70.000 lir na mesec. Ravno zaradi tega nerazveseljivega stanja, ki je sad nepoučenosti

S Tržaškega

MATURITETNI IZIDI

Zrelostni izpiti tržaških in goriških dijakov v Trstu se nagibajo h koncu. Uspehi so kar zadovoljivi.

Na klasičnem liceju je izdelalo od dvanajstih kandidatov deset. Eden iz Trsta in ena iz Gorice nista bila proglašena za zrele.

Na učiteljski so z uspehom opravili zrelostne izpite vsi kandidati in kandidatnje iz Trsta in Gorice.

Na znanstvenem liceju je polagalo izpite 33 kandidatov. Trije so bili odklonjeni. Najbolj sta se odlikovali Lukeš Neva, ki je dobila 50 točk od 60 možnih in Bufon Alenka z 48 točkami.

Na Trgovski akademiji pa bo matura končana šele proti koncu tega tedna.

in napačnih predstav, bi bilo treba v prihodnje misliti, da bi na podobnih razstavah posredovali ljudem tudi bolj konkretne informacije o kmetijstvu, postavili npr. propagandni paviljonček. Dobro bi bilo, da bi sami organizatorji poskrbeli za to — lahko bi zahtevali v te namene predvidene podpore s strani kmetijskih organov — ali pa katere izmed organizacij, ki predstavljajo kmetovalce oziroma se ukvarjajo s kmetijstvom. Vedeti je treba, da je velika večina prebivalstva nepoučena o problemih kmetijstva in o možnostih, ki jih daje specializirano kmetijstvo.

TEŽIŠČE DELA

Težišče dela tako pri organizacijah, ki zastopajo kmetovalce oziroma, ki vodijo kmetijsko politiko kot tudi pri časopisih in radiu, naj bo mimo informiranja o podporah in prispevkih, ki jih lahko dobe kmetovalci, na poudarjanju dejstva, da je zaradi bližine velikega mesta velika možnost dobrega služka ravno v kmetijstvu. Treba je torej pomagati ustvariti in krepiti okoli kmetijstva atmosfero zaupanja in optimizma.

Take razstave so kot nalašč pripravne za posredovanje množici ljudi kopico pomembnih informacij. S tem bi mogoče pomagali k večjemu razumevanju problemov kmetijstva in njene vloge v našem gospodarstvu in ne nazadnje v našem socialnem telesu.

Prejeli smo

POROČILO PREDSEDSTVA »OBORA ZA POMOČ RAZLAŠČENCEM

Dne 10. julija t. l. se je sestalo predsedstvo Odbora za pomoč razlaščencem in razpravljalo med drugim o vprašanjih v zvezi z razlaščevanjem v dolinski občini. Pred kratkim je namreč izšel dekret, ki določa zasedbo številnih posestev brez vsake odškodnine. Obravnavalo je tudi vprašanje zasedbe zemljišč za športno igrišče v Dolini in se izreklo proti uporabi razlastitvenega postopka, kajti lastniki imajo pravico, da sami določijo ceno. Prav tako je v zvezi z vinikulacijami, ki jih vsebuje osnutek dolinskega regulacijskega načrta, predložilo potrebo po odpravi raznih neprimernih omejitev zasebne lastnine. O tem bo združenje še razpravljalo in priskočilo na pomoč svojim članom.

Predsedstvo združenja ugotavlja, da je posebno v zadnjem času prišlo do popuščanja pri obrambi naše zemlje in pri zaščiti prizadetih lastnikov. Opozarja slovensko javnost na ta negativen pojav, ki usodno slabi boj za naš obstoj. Istočasno ugotavlja, da zainteresirani krogi stopajo proti naši organizaciji z vsemi sredstvi, tudi nedopustnimi z ustavnega in moralnega vidika. Cilj te gonje, ki je zavedla v zmotno tudi nekatere javne organe, je škodovati našim življenjskim interesom.

Zaradi tega predsedstvo združenja opozarja vso slovensko javnost, naj ne naseda spletkam in podtikanjem omenjenih krogov in naj odločno obsodi vse hujskače in demagoge, ki so že toliko škode povzročili našim ljudem.

Dolina, 10. julija 1969.

Člani predsedstva in nadzornega odbora
(sledijo podpisi)

VPISOVANJE V SREDNJO ŠOLO »IVAN CANKAR«

Ravnateljstvo Državne srednje šole »Ivan Cankar« sporoča, da se je pričelo s prvim julijem vpisovanje v prvi razred te šole, ki bo trajalo do vključno 25. t. m.

Prijave sprejema tajništvo šole vsak dan od 9. do 12. ure.

Ravnateljstvo

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Borovi pingpongaši na Poljskem

Poljsko športno društvo Akademicki Związek Sportowy, ki se je s svojimi najboljšimi namiznoteniškimi igralci udeležilo zadnje Trofeje Bor, novembra 1967, že dolgo vabi Borove pingpongaše, da bi jim vrnilo obisk. Tokrat so se naši najboljši namiznoteniški predstavniki le odločili in se pogumno odpravili na pot. Borovo ekipo sestavljajo ob tej priliki brata Boris in Edi Košuta, Adrijan Tavčar in Edi Bole. Na povabilo Bora se je turneje udeležil tudi bivši Borovec Boris Košuta, lanskoletni državni prvak, čeprav je še vedno član tržaškega kluba Libertas-Sofitta. Odpotovali so v sredo, 16. t. m., zgodaj zjutraj v Borisovem avtomobilu. 19. in 20. julija se bodo v Gliwicu, kamor so povabljeni, udeležili pomembnega mednarodnega turnirja, v naslednjih dneh pa po vsej verjetnosti odigrali vrsto prijateljskih srečanj. Želimo jim srečno pot in veliko uspehov na poljskih tleh.

ZMAGA PURGERJEVE, CESARJA IN FUČKA

Slovenski atleti so bili zelo uspešni na atletskem mitingu preteklo nedeljo v Trstu. Fučka, ki sicer nastopa za italijanski klub SGT, je zmagal v metu kopja z rezultatom 57,20 m in v metu krogla z dosežkom 13,24 m. Borovec Cesar

je skočil 3 m s palico in zasedel s tem izidom prvo mesto, v metu krogla pa je bil z 12,84 m drugi. Borovka Purgerjeva je med naraščajnicami bila najboljša v metu kopja z metom 11,80 m, Lukačeva pa je zasedla drugo mesto v metu krogla z metom 10,35 m in tretje v teku na 100 m s časom 14"2.

Boris Košuta prejel CONI-jevo kolajno

Znani slovenski namiznoteniški igralec Boris Košuta je bil pretekli teden deležen pomembnega priznanja. Državno predsedstvo CONI-ja mu je namreč podelilo kolajno za športne dosežke v letu 1968. Kot je znano, je postal lani Boris Košuta italijanski državni prvak med posamezniki. Ta naslov predstavlja obenem dosedanji najvišji dosežek slovenskega športnika v mejah italijanske države.

ČESTITKE

Znani namiznoteniški igralec Boris Košuta je pretekli teden z odliko in pohvalo (110 z odliko) diplomiral za profesorja telovadbe na visoki šoli za telesno kulturo (ISEF) v Rimu.

K uspehu mu iskreno čestitajo starši, brata, prijatelji in znanci. Čestitkam se pridružuje uredništvo našega lista.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 20. julija, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za harfo; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Aladin in njegova čudežna svetilka«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Luigi Candoni: »Vzhod in zahod gresta na jug«. Lgra. 16.55 Revija orkestror; 17.30 Geršwinova glasba; 18.00 Bloch: Glas v pušči; 18.30 Ženski vokalni kvartet »The Clark Sisters«; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Grycov jazzovski kvintet; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasične lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorne; 21.00 Semeni plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba. Srebotnjak: Serebada. Izvaja Ljubljanski pihalni trio.

♦ PONEDELJEK, 21. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Obletnica meseca: Jež »Petdesetletnica ustanovitve slovenske univerze«; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.45 Mojstri zlate dobe swinga; 19.10 Odvetnik za vsakogar; 19.20 Zbrane melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Glasba za vseposod; 21.00 Fjodor Dostojevski: »Zločin in kaznen«, pripr. Neva Godini; 21.30 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti. Sopr. Ileana Bratuš-Kacjan, pri klavirju Hrašovčeva. Samospevi G. Kreka, A. Lajovica, R. Savina, C. Cvetka, M. Poliča in S. Vremšaka.

♦ TOREK, 22. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Kuhnov mešani zbor iz Prage; 18.55 V ritmu polke; 19.10 Dogodivščine iz vsega sveta; 19.25 Ples na Broadwayu s Stanetom Kentonom; 19.45 Zbor »Slava Klavara«; 20.00 Šport; 20.35 Wolf-Ferrari: »Štirje grobijani«, opera.

♦ SREDA, 23. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Rinaldo De Benedetti: Pionirji elektrike (13) »Ampere položi temelje elektrodinamiki«; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Ljudske pesmi; 18.45 »The Modern Jazz Quartet«; 19.10 Higiena in zdravje; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.05): Za vašo knjižno polico; 21.40 Revija jazzovskih mojstrov.

♦ ČETRTEK, 24. julija: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Umetniki o sebi; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Otroci na počitnicah; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Lebič: Požgana trava, kantata. Simf. orkester Slovenske filharmonije vodi Božič. Sodeluje msopr. Novšakova; 19.10 Iz mitologije filma; 19.20 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Šport; 20.35 Claudio Novelli: »Pločevinasti vojaki«.

♦ PETEK, 25. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Kam v nedeljo; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Rinaldo De Benedetti: Pionirji elektrike (14) »Faraday odkrije elektromagnetno indukcijo«; 17.55 Naši športniki; 18.15 Umetnost; Pesniški nazori; 19.20 Prijetne melodije; 19.45 18.30 Komorni koncert; 19.00 Otroci pojó; 19.10 »Berl, berl rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe. Vodi Kjuder. Sodelujeta sopr. Bukovčeva in ten. Franc. Izvajata orkester Glasbene Matice iz Trsta in zbor »Primorec« iz Trebiča.

♦ SOBOTA, 26. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Tone Penko: »Gozdni sadeži«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Varna pot«, oddaja o prometni vzgoji; 16.05 V tričetrtinskem taktu; 16.45 Otrokov pravljični svet: Branko Jurca: »Poredni zajček«; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.45 Moj prosti čas; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Pojeta Dario in Darko s triom Bordon; 18.55 Goodmanov sekstet; 19.10 Umetniki o sebi; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 Franc Jeza: »Kam je izginila Annamarije?«. Radijska kriminalka.

Strahotne posledice uničevanja narave

Lahko rečemo, da ne mine dan, da bi ne opazili, kako brezvestni ali neumni ljudje naravnost z naslodo uničujejo naravo. Nekateri hote ali ne hote uničujejo kraško zelenje, zlasti drevje in grmovje, s tem, da odmetavajo spomladi ali poleti v suho travo ali brezbrizno puščajo za seboj še tleče oglje od ognjev, ki so jih zakurili na gmajni. Že mnogokrat smo v našem listu ožigosali grdo in vedno bolj pogosto razvado odvažanja raznih odpadkov in nesnage na rob kraških gozdičev.

So pa tudi taki, ki z nekim peklenskim užikom lomijo mlada drevesa drevoredov ob cestah, kot se je pred časom zgodilo ob cesti, ki pelje z Opčin proti stari železniški postaji. Blizu Repentabra je dal nekdo očitno brez pametnega vzroka zasuti majhen kal, ki je napravljaj majhno dolino posebno prijazno in mikavno za obiskovavce.

Blizu Repna je nastalo pravo veliko smetišče kljub tabli z opozorilom repentaborske občine v italijanščini in slovenščini, da je tam prepovedano odlagati smeti. O tem, kako pa tržaška občina sama uničuje kraško naravo s tem, da jo je napravila za ogromno smetišče Trsta, pa je ves naš tisk že mnogokrat pisal.

Še hujši primeri uničevanja narave se dogajajo drugod. V Sloveniji se pritožuje tisk nad brezobzirnim uničevanjem alpskega cvetja, zlasti narcis in planik. Nekateri prihajajo ponje kar z velikimi posodami iz plastike. Našli so se tudi ljudje, ki hočejo za vsako ceno uničiti Cerkniško jezero. Najprej so ga hoteli izsušiti, da bi dobili nekaj obdelovalne zemlje (danes, ko je vse polno neobdelane kmečke zemlje!), zlat pa ha hočejo »plombirati«, da bi izgubilo značaj presihajočega jezera, edinega v Evropi, kar ga napravljja še posebno zanimivega tudi za naravoslovce in vse ljubitelje narave. Baje bodo to že letos izvedli, če ne bo posegla vmes slovenska republika, Slovenska akademija znanosti in umetnosti (ta je enkrat to že napravila) ali Zavod za varstvo spomenikov, če ima ta zadnji pri teh stvarih sploh še kaj besede.

Cerkniško jezero je obsodila na smrt sku-

pina lokalnih »gospodarstvenikov«, ki bi hoteli tako »razvijati« tujski promet — najbrž zaradi par italijanskih turistov, ki pa jih bo v vsakem primeru zanimalo bolj kaj drugega, saj vodnih površin imajo sami dovolj doma. Znano je tudi, da so skoro vse slovenske reke že zastrupljene z izplakninami iz tovarn.

Nedavno pa se je zgodil tak primer v še mnogo hujšem obsegu na Holandskem in v Nemčiji. Nekdo je hote ali ne hote zastupil s plinom vse holandske reke, zlasti Ren in njegove pritoke. Za pitje je postala voda neuporabna. Ribe so poginile. Na Holandskem so oklicali nujnostno stanje.

Evropsko prebivalstvo se vedno bolj množi, tovarne in stanovanjske površine, ceste in letališča žrejo zemljo in zelenje, zato bi morali še posebno skrbno varovati naravo za sedanost in za bodoče rodove. Nepokvarjena narava pomeni zdravje in lepoto, oddih in počitek, pa tudi bogat vir iz turizma. Zato ima neprecenljivo vrednost. Ljudi, ki uničujejo, bi morali smatrati za zločince, enako kot roparje, tatove in goljufe.

—0—

Znani komunistični poslanec Giancarlo Pajetta je napisal v dnevniku »L'Unità« uvodnik, v katerem trdi, da so se prejšnji teden sestali na poluradnih sejah visoki italijanski častniki in razpravljali o političnem položaju v državi. Obrambno ministrstvo pa je trditve zanikalo in hkrati protestiralo proti širjenju takih tendenčnih vesti.

Iz Trsta**AVTOMOBILSKA NESREČA PROF. ANTONA KACINA**

Prejšnjo nedeljo sta bila ranjena pri avtomobilskem trčenju dr. Anton Kacin, bivši ravnatelj slovenskega učiteljskega v Trstu, in njegova hčerka prof. Marija. Nesreča ju je doletela na vožnji z avtom skozi Postojno. Prepeljali so ju v postojnsko bolnišnico, ker se je izkazalo, da njune rane niso nevarne, čeprav je bilo potrebnih precej šivov. V začetku tega tedna sta se že lahko vrnila domov na Opčine.

Obema želimo skorajšnjo popolno ozdravitev.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI

Bibliografijo sestavi in uvodno študijo napisal MARIJAN BRECELJ ■ 24 ■

1948

KOLEDAR Osvobodilne fronte za Svobodno tržaško ozemlje 1948. Uredil uredniški odbor Gregorčičeve založbe. (Opremil z naslovno sliko in slikami za mesece in razdelke koledarja A. Černigoj.) Trst. Gregorčičeva založba. (Zadružna tiskarna) 1947. 160+(IV) str. 24,5 x 17,3. Ilustr. 200

1949

DIJAŠKI Koledarček 1949. Trst. (Dijaško društvo »Zarja na Jadranu«. Tiskarna Budin v Gorici (1949). (116) str. 10,5 x 6,5. Ilustr. 201

KOLEDAR Družbe sv. Mohorja za navadno leto 1949. ([Ovitek] C. Skebe). (Ilustracije k mesecem Maleševi portreti slavnih Slovencev.) Gorica. Goriška Mohorjeva družba. (Tiskarna »Carinthia«, Celovec.) 112 str. + ovoj. 23 x 17. Ilustr. 202

KOLEDAR Osvobodilne fronte slovenskega naroda za tržaško ozemlje 1949. (Naslovno stran naslikal Jože Cesar). [Zaglavja za mesece Avgust Černigoj.] Trst. Gregorčičeva založba. (Zadružna tiskarna) 1948. 146 + (II) str. + ovoj. 24,5 x 17. Ilustr. 203

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1949. Letnik XXIV. (Trst. Samozaložba. Knjigarna in papirnica Štoka.) (141) str. 13 x 9. 204

1950

DIJAŠKI koledarček 1950. (Gorica. Dijaško društvo »Zarja na Jadranu«. Tiskarna Budin.) (26) str. 10,5 x 6,5. 205

(dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst